

19.

26.9.1815

Smlouva o tzv. Svaté alianci, podepsaná v Paříži

Ve jménu přesvaté a nerozdílné Trojice.

Jejich Veličenstva císař rakouský, král pruský a císař veškeré Rusi došli v důsledku velkých událostí, které v Evropě vyznačovaly běh posledních tří let a zejména v důsledku dobrodiní, kterými Božská prozřetelnost ráčila obšťastnit jejich státy, jejichž vlády jí jediné věnovaly svoji důvěru a naději, k naprostému přesvědčení, že je nezbytné určit zásady, jež by si Mocnosti osvojily ve svých vzájemných vztazích v duchu nejvyšších pravd, jež nás učí věčné náboženství Boha spasitele.

Prohlašují slavnostně, že tato listina nemá jiného cíle, než vyjádřit před tváří veškerenstva jejich neochvějně rozhodnutí, že za pravidlo svého jednání, ať už ve správě svých vlastních států nebo ve svých politických vztazích ke každé jiné vládě, nepřijmou než učení tohoto svatého náboženství, příkazy spravedlnosti, lásky k bližnímu a míru, které se zdaleka netýkají jenom soukromého života, nýbrž mají naopak přímo ovlivnit rozhodnutí vladařů a vésti všechny jejich kroky, neboť jsou jediným prostředkem, jak upevnit lidské instituce a odstranit jejich nedostatky.

V důsledku toho Jejich Veličenstva se dohodla na následujících člancích:

Čl. 1. Podle slov Písma svatého, která přikazují všem lidem, aby se na sebe navzájem dívali jako na bratry, tři panovníci uzavírající tuto smlouvu zůstanou spojeni svazky opravdového a neoddělitelného bratrství a budou se považovat za lidi stejné vlasti, poskytnou si za všech okolností a všude podporu, pomoc a posilu; shlížejíce na své poddané a armády jako otcové na rodinu, budou je vést ve stejném duchu bratrství, který je naplňuje, aby chránili náboženství, mír a spravedlnost.

Čl. 2. Důsledkem toho jedinou platnou zásadou, ať už mezi řečenými vládami nebo mezi jejich poddanými, bude poskytovat si navzájem služby, dokazovat si neměnnou dobrotivostí vzájemnou lásku, jíž mají být naplněni, považovat se všichni za členy jednoho a téhož národa křesťanského, tři spojení vladaři se pak považují pouze za povolane Prozřetelností, aby vládli třem větvím

stejně rodiny, totiž Rakousku, Prusku a Rusku, a tak vyznávají, že křesťanský národ, jehož část oni i jejich národy tvoří, nemá ve skutečnosti jiného vladaře než toho, jemuž jedinému patří plně moc, protože jenom v něm jsou všechny poklady lásky, vědy a nekonečné moudrosti, totiž Boha, našeho božského Spasitele Ježíše Krista, nejvyšší slovo a slovo života. Jejich Veličenstva doporučují v souhlase s nejněžnější láskou ke svým národům, jako jediný prostředek k užití tohoto míru, který se rodí z dobrého svědomí a který je jediný trvalý, upevňovat se každého dne více v zásadách a vykonávání povinností, kterým božský Spasitel naučil lidstvo.

Čl. 3. Všechny Mocnosti, které se budou chtít slavnostně přihlásit k posvátným zásadám, jež diktovaly tuto listinu a které poznají, jak je důležité štěstí národů, které byly příliš dlouho znepokojovány, aby tyto pravdy vykonávaly na lidské osudy všechen vliv, který jim patří, budou přijaty spěšně a s láskou do této svaté aliance.

Vyhotoveno trojmo a podepsáno v Paříži léta spásy 1815,
14./26. září.

L.S. František L.S. Fridrich Vilém L.S. Alexandr

(Cit. dle: Josef Polišenský: Opavský kongres roku 1820 a evropská politika let 1820-22. Ostrava 1962, s.166-168.)

20.11.1815

~~20.
Spojenecká smlouva mezi dvory Rakouska, Velké Británie, Pruska a Ruska, podepsaná v Paříži~~

~~Ve jménu přesvaté a nerozdílné Trojice.~~

~~Jelikož cíl aliance, uzavřené ve Vídni 25. března 1815, byl šťastně dosažen, když byl ve Francii znova obnoven stav věcí, který dočasně narušil poslední atentát Napoleona Buonaparta, Jejich Veličenstva císař rakouský, král Spojeného království Velké Británie a Irska, král pruský a císař veškeré Rusi, usoudivše, že klid v Evropě je životně spojen s upevněním tohoto stavu věcí, založeném na udržení královské autority a ústavní charty a chtějíce použítí všechny své prostředky, aby obecný klid, předmět přání lidstva a stálý cíl jejich úsilí,~~

dostávat spravedlivou a dostatečnou náhradu z veřejných daní.

Jenom všeobecné hlasovací právo může nastolit opravdový mír v národě. Pevně věříme, že také přinese blahobyt.

(Cit. dle: Studijní materiály k dějinám mezinárodního dělnického hnutí a mezinárodních vztahů. I. Vysoká škola politická ÚV KSČ, Praha 1971, s. 21 - 23.)

29.

28.4.1819

Němečtí měšťané žádají hospodářskou jednotu Německa

Nejpokornější prosba německých obchodníků a továrníků, shromážděných na Velikonočních trzích roku 1819 ve Frankfurtu nad Mohanem, o zrušení cel a mýt uvnitř Německa a o zřízení celoněmeckého celního systému, opírajícího se o zásady retorse ve vztahu k sousedním státům. Podána prostřednictvím profesora Lista z Tübingen, jako plnomocníka žadatelů.

Dne 28. dubna 1819

Důstojný Spolkový sněme!

My, níže podepsaní, shromáždění na trzích ve Frankfurtu, němečtí obchodníci a továrníci, stísnění smutným stavem otcovského obchodu a průmyslu, obracíme se společně k Nejvyššímu Představitelstvu německého národa, abychom objasnili příčiny našeho neštěstí a úpěnlivě prosili o pomoc. V zemi, kde většina továrníků buď přestala existovat, nebo vede nuzný život, kde většina obchodníků se stala skoro nečinnou - je snad potřebné ještě blíže dokazovat, že zlo dosáhlo svého nejvyššího stupně?

Příčina tohoto strašného rozkladu německého průmyslu a obchodu spočívá buď v individuálním, nebo veřejném pořádku. Kdo však může vytknout Němci nedostatek smyslu pro důkladnost a pracovitost? Copak uznání toho se nestalo příslovečným mezi národy Evropy? Kdo by mu mohl nepřiznat smyslů pro podnikavost? Copak neprovozovali světový obchod ti, které nyní cizozemci označují za drobné obchodníky?

Jedině v nedostatecích veřejného řádu v Německu hledáme a nacházíme příčiny zla.

ho r
/...
riál
obra
/...
vnit
převa
prote

Švýca
ních
však
kde s
vot u
vlast
obcho
kde v
obcho
žádné

(Frie
Stutt
Cit. (
Warsz

30.
Z dopi

Pane!
/.../
nemluv
ho dru
mám Vá
stvoří
Proto
neslyc
leda z

Rozumná svoboda je podmínkou celkového fyzického a duševního rozvoje člověka.

/.../ Jenom tehdy mohou národy dosáhnout nejvyššího stupně materiálního blaha, jestliže upevňují všeobecný, volný, neomezený obrat zboží.

/.../ Třicet osm celních a mýtních pásem paralyzuje v Německu vnitřní ruch a vyvolává více méně takový účinek, jako kdyby se převázal každý orgán lidského těla, aby krev přes něj nemohla protékat do druhého.

Provozovat obchod mezi Hamburkem a Rakouskem, Berlínem a Švýcarskem znamená projít deset států, prostudovat deset celních a mýtních soustav, zaplatit desetkrát tranzitní clo. Kdo však je v takovém nešťastném postavení, že bydlí na hranici, kde se stýkají tři nebo čtyři státy, ten prožívá celý svůj život uprostřed nepřátelství celníků a výběrčích mýta, ten nemá vlastní. Situace lidí, kteří by chtěli pracovat a provozovat obchod, je beznadějná; závistivým zrakem tito hledí za Rýn, kde velký národ od Kanálu až do Středozemního moře provozuje obchod na volných řekách a otevřených cestách nepotkává žádné výběrčího mýta. /.../

(Friedrich List: Gessammelte Schriften. Vyd. Ludwig Häusser, Stuttgart-Tübingen 1850, Bd.2, s. 15 - 19.)

Cit. dle: *Teksty zdrojové do nauki historii w szkole.*

Warszawa 1960, č.36, s. 3 - 4.)

30.

1831

Z dopisu Giuseppe Mazziniho Karlu Albertovi

Pane!

/.../ Kdybych Vás pokládal za krále nízkého a tyranského ducha, nemluvil bych k Vám slovy svobodného občana. Proti králům takového druhu sluší občanům toliko mluva zbraně nebo mlčení. Avšak nemám Vás za takového. Ta příroda, která Vás stvořila k trůnu, stvořila Vás také k vznešeným předsevzetím a smělym myšlenkám. Proto k Vám mluvím, proto Vám chci povědět pravdu. Vím, že ji neslycháte často. Pravda není řečí dvořanů. Pravdu neuslyšíte, leda z prsou muže, jenž ani nedoufá, ani se nechví před cizí mocí.

31.

1.3.1848

Politická iniciativa německého liberála Davida Hansemanna

Je-li vlast v nebezpečí, tu ti, kteří jí milují, se musí sblížit, byť se dosud odlišovali svými politickými názory. Přitom je přední povinností naprosto neskryvaná otevřenost.

Tímto krátkým uvedením se obracím k Vaší Eminenci, abych ve stručné zkratce vyslovil svůj názor na stav Pruska a Německa i na prostředky, jak čelit hrozícímu nebezpečí.

Vše spěje k tomu, abychom rychle, správně, energicky využili prostředků, které umožňují záchranu. K tomu je potřebné, abychom pochopili a využili síly nacházející se v národě; a to je možné tehdy, jestliže se použijí a aplikují ty životaschopné ideje, které, dozrálé v čase, více či méně uvědomovány ovládají veřejné myšlení.

V Německu jsou to tyto ideje: jednotný německý národ s vše-německým parlamentem ve formě spolkového státu, který každému jednotlivému státu poskytne jistou volnost jeho vývoje; občanská, politická a náboženská svoboda zabezpečovaná životaschopnými institucemi; větší vliv a respektování národních pracujících vrstev při všeobecném a zvláště finančním zákonodárství států.

A v této velké rozhodující chvíli, v níž se lze nadít šťastnějšího úspěchu jen tehdy, získá-li národ mocné a před ideou svobody neváhající vedení, obrací se má naděje, má úpěnlivá prosba k našemu vznešenému králi. Jen prostřednictvím jeho a hohenzollernské dynastie může být Německo uchráněno před vnějším nebezpečím, před nebezpečím anarchie, jen takto se Německo, štít civilizace a světového míru, může stát mocným, silným a váženým.

Co však je třeba, aby se to mohlo stát? Tu je ve zkratce má odpověď: Jako v roce 1813 způsobilo zázrak provolání k národu, tak i nyní by mohl král promluvit ke svému lidu, pokud ještě v zemi vládne politický klid; otevřeně a nedvojsmyslně by měla být vyjádřena následující prohlášení:

- že Francie, Itálie i ostatní neněmecké země mohou své ústavní záležitosti uspořádat podle svého vlastního uvážení;

že ale král, kdyby proti očekávání došlo z oněch zemí k útokům na nezávislost Pruska a Německa, bude počítat s národem a

příspěním ostatních německých států jako v roce 1813;
že král, trvale pomýšleje na vytvoření národu prospěšných insti-
tucí, svolá v několika málo týdnech všeobecný zemský sněm, aby
mu předložil jednotné zákony, jimiž by mohla být pevně založena
práva lidu, zejména politická, občanská a náboženská svoboda;
že bude samostatně předložen zemskému sněmu zákon o svobodě
tisku, o definitivním vytvoření národního zastupitelstva a nový
volební zákon;
že před spojením zemských sněmů bude svolána společná komise,
aby posoudila všechny předkládané organické a politické zákony;
že král předloží Spolkovému sněmu návrh, aby se vyslanci ze
všech spolkových států, delegovaní podle vztahu jejich obyvatel
ve Francii, neodkladně spojili a aby se v dorozumění s německý-
mi knížaty usnesli na nezbytnosti reformy spolkové smlouvy v
zájmu svobody a nezávislosti Německa.

Pomlčím poněkud o formě těchto prohlášení a výrazu královy
důvěry v národ, která v svolání (nebo by se snad mohlo zvat
Manifestací královy vůle) bude obsažena; toto zde je obsah;
podstatné však je, že ona prohlášení budou zřetelně a veřejně
vydána; že současně budou do oné komise povoláni mužové, kteří
požívají důvěry, kteří požadují královu důstojnost a svobodu
národa. Rozumí se dále samo sebou, že do státní správy musí
vstoupit jiný duch než duch dosavadní politiky, která ji ovlá-
dala.

Jen žádné starosti s námitkami Rakouska a Ruska. První je
značně ochromeno následkem neblahé politiky knížete Metternicha,
druhé není s to Německu, vedenému našim králem, překážet na
cestě nezávislosti a svobody, není samo s to začít spor s civi-
lizovanou Evropou.

Činorodosti a patriotismu Vaší Eminence je osudem dán vel-
ký úkol. Jako první rada našeho vznešeného krále máte větší
vliv než kterýkoliv státník v Německu. Prosím Vás snažně, aby-
ste pochopil závažný význam těchto chvíl a poradil Jeho Maje-
státu, aby se postavil do čela německé svobody a nezávislosti.
Žádný z německých knížat nebude moci mít v dějinách větší slávu
než král, žádná dynastie nebude stát výše v německých dějinách
než Hohenzollernové.

Jestliže by mé slabé síly mohly být pro krále a vlast pou-

žity způsobem odpovídajícím mému přesvědčení, jsem Vaší Eminenci k dispozici i v nebezpečnější době než je současná.

V hluboké úctě zůstávám zcela poslušen Vaší Eminence
Hansemann

1848 - 1849.

(Cit. dle: Revolutionsbriefe. Vyd. Rolf Weber, Leipzig 1973, s. 34-36. David Hansemann, Aachen, an Ernst Bodelschwingh, Berlin.)

32.

4.3.1848

Statut Karla Alberta z r. 1848

- Čl. 1. Náboženství katolické, apoštolské a římské je jediným státním náboženstvím. Ostatní současná vyznání jsou tolerována zákonem.
- Čl. 2. V čele státu stojí monarchistická zastupitelská vláda. Trůn je dědičný podle řádu sálského práva.
- Čl. 3. Zákonodárnou moc vykonávají spolu král a dvě komory: senát a sněmovna poslanců.
- Čl. 4. Osoba krále je nedotknutelná a posvátná.
- Čl. 5. Král sám má výkonnou moc. Je prvním představitelem státu, velitelem všech pozemních a námořních sil, vyhláší válku, uzavírá mír, svazky politické, obchodní a jiné, uvědomuje o nich komory pokud to dovoluje zájem a bezpečnost státu. Smlouvy, vyžadující si finančních břemen nebo teritoriálních změn, nemohou nabývat platnosti, dokud s nimi nevyjádří obě komory svůj souhlas.
- Čl. 6. Král jmenuje státní úředníky, podepisuje dekrety i přechodná opatření, nezbytná při zavádění zákonů, aniž by zdržoval jejich zavazující platnost a kohokoliv uvolňoval z jejich vykonávání.
- Čl. 7. Král sám potvrzuje zákony a vyhláší je.
- Čl. 8. Král disponuje právem udílet milost a změnit trest.
- Čl. 9. Král svolává každoročně obě komory: může odkládat zasedání a rozpouštět sněmovnu poslanců, avšak v tom případě svolává do čtyř měsíců jinou.
- Čl. 10. Zákonodárné návrhy podává král i každá z obou komor.

Avšak každý zákon zavádějící daň, potvrzující rozpočet nebo státní účty, musí být nejprve schválen sněmovnou poslanců /.../

- Čl. 24. Všichni obyvatelé království bez ohledu na jejich titul nebo hodnost jsou si rovni před zákonem. Všichni rovným způsobem mohou užívat občanských a politických práv, práv zastávat civilní a vojenské úřady, s výjimkou případů stanovených zákonem.
- Čl. 25. Všichni bez rozdílů rovným stupněm, v závislosti na majetkovém postavení, nesou státní břemeno.
- Čl. 26. Osobní svoboda je zaručena. Nikdo nemůže být uvězněn nebo postaven před soud, než pouze v případech předpokládaných zákonem a způsobem jím ustanoveným.
- Čl. 27. Soukromé obydlí je nedotknutelné. Domovní prohlídku nelze provést jinak, než pouze ve jménu zákona a způsobem zákonně stanoveným.
- Čl. 28. Tisk je svobodný. Zákon bude trestat jeho zneužívání. /.../
- Čl. 33. Senát se skládá z členů jmenovaných doživotně králem v neomezeném počtu, majících čtyřicet let a vybíraných z následujících kategorií osob. /.../
- Čl. 34. Knížata královské rodiny jsou zákonnými členy Senátu. Jejich místo je hned vedle předsedy. Vstupují do Senátu v 21. a mohou hlasovat od 25. roku svého života. /.../
- Čl. 39. Poslanecká sněmovna se skládá z poslanců volených ve volebních obvodech stanovených zákonem.
- Čl. 40. Poslanec nemůže být přijat do sněmovny, není-li poddaným krále, nemá-li 30 let, nepožívá-li plně občanských a politických práv a nespĺňuje-li jiné podmínky požadované zákonem.
- Čl. 41. Poslanci zastupují národ jako celek, ne tedy pouze ty oblasti, ve kterých byli zvoleni. /.../
- Čl. 47. Sněmovna poslanců má právo vznášet proti královským ministrům obvinění a předkládat je Nejvyšší soudní komoře. /.../

(Cit. dle: Teksty zdrojowe do nauki historii w szkole.

Warszawa 1960, č.36, s. 23 - 24.)

33.

Akti

Nejb

se ř

také

Teď

první

jsem

by b

tak l

rej.

větší

trvá

bezpe

už ot

zi ni

tinov

síce)

stupk

ďoval

magis

ustav

80 mu

aby s

nebo

cích.

misí

budou

dého

všeob

demole

pokoji

Naše v

ném K

třídní protivy v Anglii i na kontinentě a rozpoutaly obrovské stávky. Bylo by šílenstvím, kdyby vlády nedokázaly pochopit, že už pouhé pomýšlení na strašlivost světové války musí vyvolat pobouření a rozhořčení dělnické třídy. Proletáři pocítují jako zločin, mají-li střílet po sobě navzájem kvůli zisku kapitalistů, ctižádosti dynastií nebo pro větší slávu tajných diplomatických smluv...

Proletariát je si vědom toho, že v tomto okamžiku je nositelem celé budoucnosti lidstva. Proletariát vynaloží všecku svou energii na to, aby zabránil zkáze výkvětu všech národů, ohroženého všemi hrůzami hromadného vraždění, hladu a moru.

Proto se kongres obrací k vám, proletáři a socialisté všech zemí, aby se v této rozhodné hodině ozval váš hlas! Prohlašujte svou vůli všemi způsoby a na všech místech, pozvedněte svůj protest s plnou silou v parlamentech, sjednoťte se v masách k velikým projevům, využijte všech prostředků, které vám dává do rukou organizace a síla proletariátu! Pečujte o to, aby vlády měly neustále před očima bedlivou a vášnivou touhu proletariátu pro zachování míru! Postavte tak proti kapitalistickému světu vykořisťování a hromadného vraždění proletářský svět míru a sbratření národů!

(Cit. dle: Od Manifestu k dnešku. Programové dokumenty mezinárodního dělnického hnutí, Praha 1978, s. 147 - 151)

23. 7. 1914

64. Z RAKOUSKO - UHERSKÉHO ULTIMATA SRBSKU

Královská srbská vláda se zavazuje:

1. Zakázat všechny publikace, které podněcují nenávist a opovržení k monarchii a jejichž tendence celkově směřují proti její teritoriální integritě;

2. okamžitě rozpustit spolek "Narodna Obrana", konfiskovat jeho prostředky propagandy a stejným způsobem postupovat i proti ostatním spolkům a sdružením v Srbsku,

které se zabývají propagandou proti Rakousku - Uhersku. Královská vláda přijmě nezbytná opatření, aby rozpuštěné spolky nemohly pokračovat ve své činnosti pod jiným názvem a jiným způsobem;

3. ve školních zařízeních Srbska, jak ve vztahu k učitelskému personálu, tak ve vztahu k vyučovacím prostředkům, bezprostředně odstranit vše, co slouží nebo by mohlo sloužit k podporování propagandy proti Rakousko - Uhersku;

4. odstranit z vojenské služby a vůbec z administrativy všechny důstojníky a úředníky, kteří se provinili propagandou proti Rakousko - Uhersku, při čemž si císařská a královská vláda vyhrazuje práva sdělit jména a fakta královské (srbské) vládě;

5. souhlasit, že na potlačování podvratných hnutí, namířených proti teritoriální integritě monarchie, budou v Srbsku spolupracovat orgány císařské a královské vlády;

6. zahájit soudní řízení proti účastníkům spiknutí 28. června, kteří se nacházejí na srbském území. Orgány delegované k tomu císařskou a královskou vládou se budou podílet na vyšetřování s tím souvisejících;

7. urychleně zadržet majora Voja Tankosiće a Milana Ciganoviće, srbského státního úředníka, kteří jsou kompromitováni výsledky vyšetřování;

8. účinnými prostředky zabránit srbským příslušníkům v pašování zbraní a výbušnin přes hranice;

propustit a přísně potrestat úředníky pohraniční služby v Šabaci a Ložnici, kteří se provinili tím, že usnadnili přechod přes hranici těm, kteří provedli sarajevský zločin;

9. dát císařské a královské vládě vysvětlení o neospravedlnitelných výrocích vysokých srbských hodnostářů v Srbsku i v zahraničí, kteří, nehledíce na svá oficiální postavení, neváhali po atentátu 28. června vyjádřit se v interview nepřátelským způsobem proti Rakousku - Uhersku;

10. neprodleně uvědomit císařskou a královskou vládu o realizaci opatření uvedených v předešlých bodech.

Císařská a královská vláda očekává odpověď královské vlády nejpozději v sobotu, 25. tohoto měsíce, do 6 hodin odpoledne...

(Cit. dle: *Gottfried Guggenbühl, Quellen zur Allgemeinen Geschichte der Neuesten Zeit, Zürich 1939, s. 336 - 337*)

2. 8. 1914

65. Z TAJNÉ NĚMECKO-TURECKÉ SMLOUVY O SPOJENECTVÍ

1. Obě smluvní strany zachovají neutralitu ve válce existující mezi Rakousko - Uherskem a Srbskem.

2. V případě, že by se Rusko prostřednictvím bojových válečných opatření do konfliktu vměšovalo a tímto zásahem by způsobilo, že by Německo muselo splnit svou povinnost a své spojenecké závazky k Rakousku - Uhersku, tehdy by stejná povinnost a stejné závazky zavazovaly i Turecko.

3. V případě války zůstane německá vojenská mise k dispozici otomanské vládě.

Otomanská vláda zajistí provádění opravdového vlivu a opravdové moci této mise v celkových operacích turecké armády.

4. Jestliže otomanská území budou ohrožena ze strany Ruska, Německo poskytne Turecku ochranu, v případě potřeby silou zbraní...

(Cit. dle: *Chrestomatija po novoj istorii II, 1870 - 1918, Moskva 1953, s. 509*)

15. 8. 1914

66. JAPONSKÉ ULTIMATUM NĚMECKU

Japonská vláda, posuzujíc se vší vážností současnou situaci a v důsledku všestranně vyčerpávající výměny stanovisek s britskou vládou, s cílem upevnit a podpořit všeobecný mír ve východní Asii, což představuje jeden z účelů anglo-japonského spojení, rozhodla se, ve snaze posílit,

20. 5. 1882

51. SMLOUVA O TROJSPOLKU

Čl. 1. Vysoké smluvní strany si vzájemně zaručují mír a přátelství a nevstoupí do žádné aliance nebo závazků, které by byly namířeny proti některému ze smluvních států. Zavazují se, že si budou vyměňovat stanoviska k politickým a hospodářským problémům všeobecné povahy, které mohou nastat, a mimo to si v mezích svých vlastních zájmů slibují vzájemnou podporu.

Čl. 2. V případě, že by Itálie bez přímé provokace ze své strany byla bez jakéhokoliv důvodu napadena Francií, obě druhé smluvní strany se zavazují přijít na pomoc napadené straně se všemi svými ozbrojenými silami. Tentýž závazek má Itálie v případě bezprostředně nevyprovokované agrese Francie proti Německu.

Čl. 3. Kdyby jedna nebo dvě z Vysokých smluvních stran bez přímé provokace ze své strany byla napadena a zavlčena do války se dvěma nebo více velkými mocnostmi, které nejsou signatáři této smlouvy, ihned bez odkladu bude zavazovat "casus foederis" všechny Vysoké smluvní strany.

Čl. 4. V případě, že by některá velmoc, nezúčastněná v této dohodě, ohrožovala bezpečnost jedné z Vysokých smluvních stran a ohrožená strana by musela proti ní vést válku, tehdy zbývající smluvní strany se zavazují zachovávat příznivou neutralitu vůči svému spojenci. Každá strana si vyhrazuje v tom případě právo zúčastnit se války, uzná-li ji za oprávněnou, s cílem podpory společného zájmu se svým spojencem.

Čl. 5. Jestliže mír jedné z vysokých smluvních stran bude ohrožen některou z okolností uvedených v předešlých člancích smlouvy, Vysoké smluvní strany se v nejkratším čase vyrozmí o vojenských opatřeních, která budou provedena v zájmu eventuálního společného postupu. V té souvislosti se ony zavazují, pro případ společné účasti ve válce, neuzavírat ani klid zbraní, ani mír, ani podepsat dohodu, než pouze na základě společného dorozumění.

Čl. 6. Vysoké smluvní strany si navzájem slibují, že zachovají v tajnosti jak obsah, tak samotnou existenci této smlouvy...

(Cit. dle: Gottfried Guggenbühl, *Quellen zur allgemeinen Geschichte der Neuesten Zeit*, Zürich 1939, s. 267; též *Die Große Politik der europäischen Kabinette 1871 - 1914*, sv. III., Berlin 1922, s. 245)

29. 11. 1881

~~52. ÚSILÍ USA O ARBITRÁŽ V UROVNÁVÁNÍ MEZINÁRODNÍCH SPORŮ
(z projevu státního tajemníka Jamese Blaina)~~

~~Po několika minulých let projevují některé středoamerické a jihoamerické státy rostoucí snahu odkázat spory, týkající se vážných otázek mezinárodních styků, raději arbitráži, než řešení mečem. Při několika takových příležitostech bylo Spojeným státům zdrojem hlubokého zadostiučinění shledat, že všechny americké mocnosti na ně do značné míry pohlížejí jako na mocnost přátelskou a prostřednickou. President v takových případech nikdy neodmítl spravedlivou a nestrannou radu, a jeho úsilí bylo odměněno zamezením krvavých srážek či záštiplných sporů mezi národy, které pokládáme za bratrské.~~

~~Tato rostoucí snaha potvrzuje presidentovo přesvědčení, že čas uzrál k návrhu, který by shrnul dobrou vůli a činnou spolupráci všech států západní polokoule, na severu i na jihu, v zájmu lidstva a pro obecné blaho národů. Věří, že žádná z amerických vlád nemůže být o nic méně citlivá, než je naše vlastní, k nebezpečí a hrůzám válečného stavu mezi rodnými bratry.~~

~~Je přesvědčen, že žádný z předsedů vlád na této pevnině si není o nic méně než on sám vědom svaté povinnosti, jež nás zavazuje ze všech sil se pokusit odstranit nebezpečí bratrovražedného boje. S důvěrou plnou naděje hledí vstříc jejich účinné pomoci, jež by dokázala rozlehlost naší společné lidskosti jakož i sílu svazků, pojících nás vespolek ve vznešenou a svornou soustavu amerických soustátí.~~